

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 154/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED], zastúpených Advokátska kancelária Bauer s.r.o., Štúrova 19, Košice, proti postupu Mestského súdu Košice v konaní vedenom pod sp. zn. 41Em/2/2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 12. februára 2024 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru, základného práva na starostlivosť o deti a ich výchovu a práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a osobitne vo vzťahu k maloletým sťažovateľom sa domáhajú vyslovenia porušenia práva podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom mestského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 41Em/2/2023. Sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a zakázal mu pokračovať v porušovaní ich základných práv. Zároveň žiadajú o priznanie finančného zadostučinenia vo výške 8 000 eur pre každého zo sťažovateľov a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľ 1“), ktorý je otcom maloletých sťažovateľov, sa návrhom doručeným mestskému súdu

4. októbra 2023 domáha výkonu rozhodnutia o úprave práv a povinností k maloletým deťom, a to na základe rozsudku Okresného súdu Pezinok č. k. 12P/56/2013-408 zo 14. januára 2016 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 11CoP/165/2016-479 zo 4. apríla 2017. Na ich základe boli maloletí sťažovatelia zverení do starostlivosti matky a sťažovateľovi 1 bol voči nim upravený styk. Sťažovateľ 1 v období od 10. októbra 2023 do 15. januára 2024 doručil mestskému súdu ďalších osem návrhov na výkon predmetných rozhodnutí, o ktorých nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti meritórne rozhodnuté.

II. Argumentácia sťažovateľov

3. Zo sťažostnej argumentácie v podstatnom vyplýva, že sťažovateľ 1 podal mestskému súdu dosiaľ 9 návrhov na výkon rozhodnutia z dôvodu, že matka maloletých sťažovateľov mu reálne a efektívne bráni v styku s nimi, a to dlhodobým a opakovaným nerešpektovaním právoplatných a vykonateľných rozhodnutí týkajúcich sa úpravy styku jeho ako otca s jeho maloletými deťmi. Sťažovateľ 1 si sám nevie styk s maloletými sťažovateľmi zabezpečiť, pričom bránenie styku a jeho opakovaná nerealizácia majú taký charakter, ako keby mu bol súdom uložený zákaz styku s maloletými sťažovateľmi. Okrem zásahu do označených práv sa maloleté deti konaním matky a postupom mestského súdu vzdávajú a odcudzujú sťažovateľovi 1, a to bez jeho pričinenia, pretože sú výhradne pod vplyvom matky, ktorá mu s nimi znemožňuje kontakt. V dôsledku zbytočných prietahov, ktoré vznikli nečinnosťou mestského súdu, resp. jeho neefektívnym postupom, dochádza k porušeniu označených práv podľa ústavy, dohovoru o Dohovoru o právach dieťaťa.

4. Od podania prvého návrhu sťažovateľom 1 ubehli už štyri mesiace, pričom mestský súd je vo veci absolútne nečinný, hoci mu z jednotlivých návrhov musí byť zrejmé, že sťažovateľ 1 nemá žiaden iný právny nástroj, ako si zabezpečiť akýkoľvek styk s jeho maloletými deťmi, ktorý mu nie je umožnený už 7 mesiacov. Na strane sťažovateľa 1 dochádza aj k porušeniu práva na rodinný život v širšom zmysle slova, keďže mu nie je umožnené výchovne vplývať, starať sa, mať styk a podporovať vlastné deti a rozvíjať ich vzájomné vzťahy, čo už teraz má a do budúca bude mať nezvratné následky na ich psychický a fyzický vývoj a tiež na ich vývin a vzájomné vzťahy medzi otcom a maloletými deťmi navzájom.

5. Podľa názoru sťažovateľov vec nie je skutkovo ani právne zložitá, pričom podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) má súd vo veci starostlivosti o maloletých konať s osobitnou a výnimočnou rýchlosťou. V danej veci navyše existuje správa o prešetrení pomerov v rodine maloletých detí zo strany Úradu práce sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad práce“) ako kolízneho opatrovníka, kde kolízny opatrovník odporučil súdu, aby nariadil výkon rozhodnutia. Nie je preto zrejmé, na čo mestský súd čaká.

III. Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie označených práv podľa ústavy, dohovoru a Dohovoru o právach dieťaťa zbytočnými prietahmi mestského súdu v napadnutom konaní, pričom dĺžku napadnutého konania bez meritórneho rozhodnutia považujú sťažovatelia za neakceptovateľnú. Zbytočné prietahy zo strany mestského súdu mali byť spôsobené nečinnosťou mestského súdu, resp. jeho neefektívnym postupom.

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

7. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

8. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku a čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), podľa ktorých súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu (resp. účastníkov konania) a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení procesných kódexov so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

9. Podľa § 2 ods. 1 CMP na konania podľa tohto zákona (civilné mimosporové konania) sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Povinnosť súdu konať v civilnom mimosporovom konaní bez prietahov je vyjadrená napr. aj v § 30 CMP, podľa ktorého po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá, ďalej v § 31 CMP, podľa ktorého súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní, ale aj v § 34 CMP, ktorým je vylúčená aplikácia ustanovení Civilného sporového poriadku o koncentrácii konania (vrátane sudcovskej koncentrácie konania).

10. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

11. Vzhľadom na špecifickosť dotknutého konania je potrebné uviesť, že postup súdu v konaní o výkon rozhodnutia o starostlivosti maloletých detí bude v zásade vždy odlišný, pretože je závislý od konkrétnych okolností prípadu (m. m. IV. ÚS 452/2013). Nevyhnutné je pritom dôsledne prihliadnuť v každej fáze konania o výkon rozhodnutia na záujem maloletého dieťaťa. Súd teda nemôže len mechanicky vychádzať z úpravy výkonu rodičovských práv a povinností vo vykonateľnom rozhodnutí, je povinný neustále vyhodnocovať, či nútený výkon rozhodnutia je v záujme maloletého (m. m. II. ÚS 375/2015).

12. Pri hodnotení, či súd v konaní o výkon rozhodnutia vo veci starostlivosti o maloleté deti konal bez zbytočných prietahov a či konal sústredene, je potrebné zohľadniť spomenuté špecifiká. Nemožno preto automaticky vychádzať z dĺžky konania, početnosti procesných úkonov súdu alebo z efektivity, akú jeho činnosť dosiahla (m. m. IV. ÚS 452/2013, II. ÚS 183/2019).

13. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o výkon rozhodnutia vo veciach starostlivosti o maloletých tvorí štandardnú a pomerne početnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov a napriek špecifickej povahe takéhoto konania vyžadujúcej

citlivý prístup orgánov verejnej moci ho v zásade nemožno považovať za zložitú vec. Ústavný súd zároveň dodáva, že v súlade s judikatúrou ESLP patrí napadnuté konanie do skupiny tzv. citlivých konaní, ktorým by mali všeobecné súdy venovať zvýšenú pozornosť.

14. Druhým kritériom je správanie sťažovateľa. Ústavný súd konštatuje, že celková dĺžka konania bola sčasti ovplyvnená aj procesnou aktivitou sťažovateľa 1, ktorý po jednotlivých nezrealizovaných stykoch opakovane podáva mestskému súdu nové, z hľadiska predmetu konania však obsahovo zhodné návrhy o výkon rozhodnutia (v súčasnosti tvorí predmet konania celkovo 9 návrhov). Ústavný súd rozumie, že sa sťažovateľ 1 snaží mestskému súdu dať najavo, že v dôsledku nerealizovania styku je jeho situácia naozaj vážna a jej trvanie môže mať pre všetkých sťažovateľov vážne a ťažko reparovateľné následky. Ústavný súd nespochybňuje, že sťažovateľ 1 je oprávnený podávať jednotlivé návrhy, avšak podotýka, že jeho procesná aktivita môže v konečnom dôsledku celkovú dĺžku konania predĺžiť, ak mestský súd bude musieť na každé podanie procesne samostatne reagovať.

15. Ústavný súd v tejto súvislosti dáva do pozornosti, že v súlade s platnou judikatúrou ESLP sťažovateľovi síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane podľa ESLP nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prietahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 vo veci Dostál proti Českej republike, § 220).

16. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 182/08).

17. Prvý návrh na výkon rozhodnutia bol mestskému súdu doručený 4. októbra 2023, teda napadnuté konanie v súčasnosti prebieha 5 mesiacov. Mestský súd vyzval 6. októbra 2023 odporkyňu na vyjadrenie k návrhu. Následne uznesením č. k. 41Em/2/2023-76 z 10. októbra 2023 ustanovil úrad práce ako kolízneho opatrovníka, ktorého vyzval na prešetrenie pomerov v rodine maloletých sťažovateľov. Úrad práce doručil mestskému súdu správu zo šetrenia 7. novembra 2023. V uvedený deň bolo zároveň mestskému súdu doručené vyjadrenie odporkyne. Mestský súd následne 21. februára 2024 vyzval úrad práce na opätovné prešetrenie pomerov v rodine maloletých sťažovateľov a nariadil pojednávanie, ktoré sa má uskutočniť 26. marca 2024.

18. Ústavný súd po dôkladnej analýze spisového materiálu konštatuje, že aktuálna dĺžka napadnutého konania je v hraniciach ústavnej akceptovateľnosti, a to s prihliadnutím na doteraz vykonané procesné úkony, aj keď vzhľadom na predmet konania ich mestský súd mohol realizovať v kratších časových odstupoch. Ústavný súd považuje za významné, že aktuálne je vo veci nariadený termín pojednávania a v tejto súvislosti dáva do pozornosti, že § 377 ods. 1 CMP ustanovuje v tomto type konania 6-mesačnú lehotu na rozhodnutie súdu.

19. Berúc do úvahy všetky už uvedené skutočnosti, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v časti namietajúcej porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde

Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy, práv podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa:

20. Sťažovatelia namietali aj porušenie základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy, práv podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru a čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré odvodili od porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Vzhľadom na argumentačné prepojenie daných častí ústavnej sťažnosti ústavný súd odmietol aj tieto časti ústavnej sťažnosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

21. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľov bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

22. Napokon ústavný súd uzatvára, že ak by ďalší priebeh napadnutého konania signalizoval vznik zbytočných prietahov, toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni sťažovateľom, aby po splnení všetkých zákonných podmienok predložili ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. marca 2024

Libor Duľa
predseda senátu